

JAN SÖDERQVIST om

Gud och Mammon

Ett samhälle som är fixerat vid materiella ting är inte något bra samhälle, sägs det. Men ett som tar religionen på allvar är ännu sämre.

Det här med religion är verkligen ett mysterium i flera bemärkelser. Man vet inte riktigt vad man ska tro.

Härom månaden lät Alf Svensson i Svenska Dagbladet publicera vad jag ser som en tidstypisk artikel, där han angriper vad han ser som en tidstypisk fixering vid det materiella. Den offentliga debatten handlar i alltför hög grad om skattesatser och bidragsnivåer, menar han, och det talas alltför litet om helighet och andlighet. Det är inte så att han "förnekar behovet av materiella resurser", men vi måste även lyfta fram "frågor av immateriell karaktär", ty annars uppstår ett "moraliskt vakuum", en tomhet som "leder till droger och hopplöshet".

DET ÄR PRECIS SÅ HÄR en salongsmässig diskussion om religion ser ut nu för tiden. Argumentationen är rent instrumentell: människan behöver religion för att må bra och slippa existentiell ångest och missbruksproblem. Religionen avhåller oss från onödiga grubblerier, det är mindre ansträngande att vara en "sökare" om man redan vet svaren. Resonemanget finns också i en kollektivistisk variant: samhället behöver religion för att må bra och idka sammanhållning kring sunda värden med anknytning till vår kulturtradition. Någon sorts värdehierarki behöver vi ju, och en litet lagom kristen ligger då bra till hands.

Sunt förnuft skulle, med andra ord, tala för religionen. Men om själva innehållets eventuella sanningshalt, om den levande Gudens specifika läror och föreskrifter, talar vi ogärna och i förekommande fall i ytterst svävande ordalag. Det handlar mest om att man ska vara snäll. När det någon gång då och då dyker upp människor som faktiskt tror på riktigt allvar, som till exempel motsätter sig kvinnliga biskopar med hänvisning till Guds egna ord (via Paulus) i ärendet, som menar att den sanna tron inte alltid smidigt låter sig anpassas till rådande tidsanda, framstår de som bisarra kufar.

FÖR DET ÄR JU INTE SÅ Alf Svensson menar. Han vill egentligen bara att vi inte ska vara så giriga,

och att vi ska vara litet ödmjuka inför tillvarons mysterier och sådant. Att på religiös grund driva frågan om abortförbud eller något liknande är inte realistiskt, på ett sådant allvar tar vi inte det där med tron. Men vad gäller islam, som ju har varit på tapeten efter terrorattackerna i New York och Washington i september förra året, är läget ett annat.

GEORGE W BUSH intygar visserligen så snart han får en chans att islam är fridfull till sitt väsen, men vad ska han säga? Han har allierade i arabvärlden att hålla på gott humör. Det är, hur som helst, bara nonsens. Varken islam eller kristendom har fridfullhet eller tolerans överst på programmet. För den som verkligen tror befolkas världen av rätttroga och otrogna. Den egna lärans överlägsenhet är självklar, liksom rätten att med erforderligt våld upplysa de otrogna om den saken och att driva bort dem från de platser man uppfattar som heliga. Skillnaden mellan oss och dem är att man i våra trakter av olika skäl under senare århundraden har lyckats hindra religionen från att ställa till med alltför mycket ofog. Kalla det gärna sekularisering.

DEN PAKISTANSKE FYSIKERN Pervez Amir Ali Hoodbhoy påpekar i en artikel i Prospect (Februari 2002) att inte i något av de 48 länder där muslimer dominerar finns en stabil demokrati eller ett oberoende utbildningssystem. Det politiska förtrycket är i regel brutalt, och på universiteten presteras stora mängder forskning som påminner starkt om Lysenkos socialistiska växtförädling. Frågan är väl om det ändå inte är till girigheten det lönar sig bäst att sätta sin tro och sitt hopp.

Jan Söderqvist (jan.soderqvist@bahnhof.se) är skribent och författare. Tillsammans med Alexander Bard har han skrivit boken Nätokratin, som nyligen kommit ut i engelsk översättning på Reuters förlag. I höst ger författarparet ut en ny bok på Bonnier Fakta.